

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หนี้นอกระบบเกิดขึ้นในสังคมไทยมานาน ในปัจจุบันก็ยังมิอยู่และอาจจะมีมากขึ้นกว่าในอดีตด้วย เนื่องจากการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป ซึ่งในอดีตคนที่อยู่ในชนบทจะอาศัยปัจจัยสี่จากธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ไม่ต้องซื้อหา แต่ในปัจจุบันการดำรงชีพต้องพึ่งพาเงินตรามากขึ้น และเกษตรกรที่เป็นคนส่วนใหญ่ในชนบทก็มีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เพราะนอกจากปัจจัยสี่ไม่สามารถหาจากธรรมชาติเช่นแต่ก่อนแล้วยังมีค่าครองชีพที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และอื่น ๆ ทำให้รายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย บางครั้งต้องกู้เงินมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเหล่านี้ บางคนมีคุณสมบัติที่สถาบันการเงินกำหนด สามารถกู้ในสถาบันการเงินได้ แต่บางคนมีคุณสมบัติไม่พอตามที่สถาบันการเงินกำหนดไม่สามารถกู้ได้ หรือไม่ทราบวิธีที่จะเข้าถึงแหล่งทุนในระบบ ทำให้ผู้ที่มีเงินและความฉลาดกว่า เห็นช่องทางในการเอาเปรียบ ให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่ากฎหมายกำหนดที่ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้า บาทต่อปี (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 354) ซึ่งรัฐบาลก็พยายามที่จะแก้ไข แต่ส่วนใหญ่ก็แก้ไขที่ปลายเหตุ ทำให้การแก้ไขดังกล่าวไม่ยั่งยืน เช่น เมื่อปี 2546 รัฐบาลมีนโยบายให้ผู้ที่มีหนี้นอกระบบมาลงทะเบียน และโอนหนี้เข้าสู่ระบบ ซึ่งผู้ที่มีหนี้นอกระบบก็ได้มาลงทะเบียนเพื่อรับความช่วยเหลือ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้ดำเนินการแก้ไขโดยโอนหนี้นอกระบบเหล่านั้นเข้าเป็นหนี้ในระบบในธนาคารของรัฐบาล เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย เป็นต้น ซึ่งธนาคารที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเสร็จสิ้นในปีถัดมา และในปี 2553 รัฐบาลได้มีนโยบายให้ผู้ที่มีหนี้นอกระบบ มาขึ้นทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาหนี้นอกระบบตามนโยบายการแก้ไขหนี้ภาคประชาชน ก็ยังคงมีเกษตรกรมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอความช่วยเหลือเป็นจำนวนมาก โดยในส่วนของเกษตรกรมาลงทะเบียนเพื่อขอความช่วยเหลือทั่วประเทศมากกว่า 300,000 คน และในจังหวัดนครพนม ก็มีเกษตรกรมาขึ้นทะเบียนเพื่อขอความช่วยเหลือตามโครงการดังกล่าว มากกว่า 6,000 คน

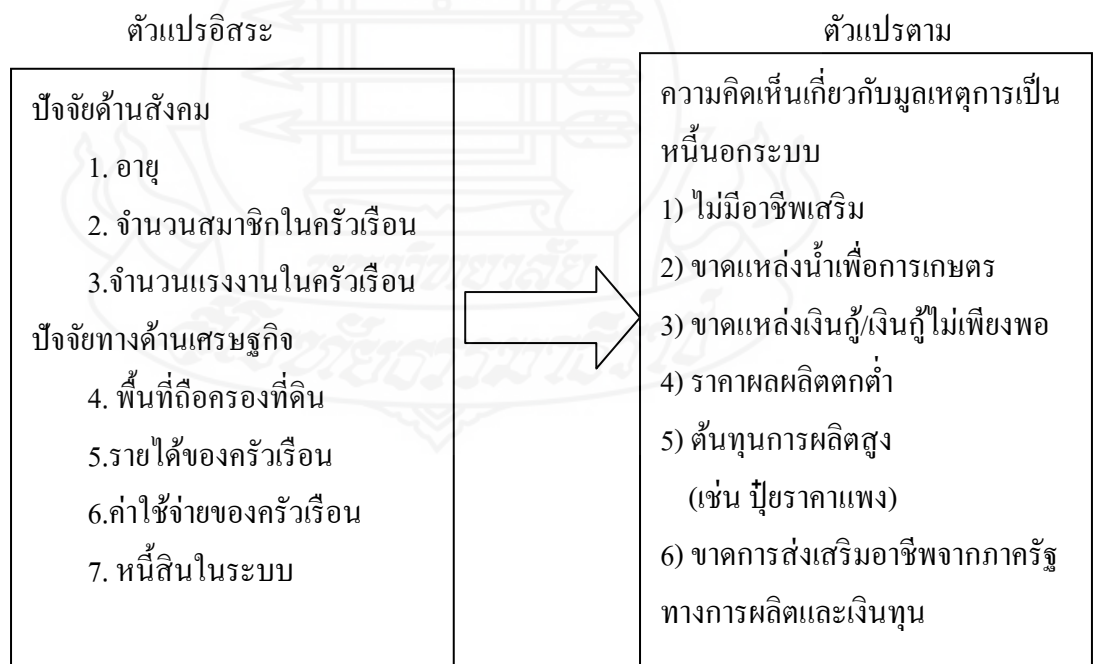
หนึ่นอกระบบเป็นหนึ่ที่มีดอกเบียสูงมาก และ กระทบต่อการดำรงชีวิตโดยปกติสุขของผู้กู้ยืมหนึ่ดังกล่าวโดยเจ้าหนึ่จะใช้วิธีการต่าง ๆ ในการทวงหนึ่ เช่น ช่มชู้ ทำร้าย หรือทำให้ลูกหนึ่อับอาย จึงอยากทราบว่ามีมูลเหตุใดบ้างที่ทำให้เกษตรกรกู้เงินนอกระบบและ เกษตรกรมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับมูลเหตุเหล่านึ่

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษารายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษามูลเหตุการเป็นหนึ่นอกระบบของเกษตรกร
- 2.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการลดการเป็นหนึ่ในครัวเรือนและหนึ่นอกระบบ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบ

4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ถือครองที่ดิน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน หนี้สินในระบบของครัวเรือน อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบ

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะศึกษาจากเกษตรกรของอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่ขึ้นทะเบียนเพื่อขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลตามโครงการหนี้สินภาคประชาชน(หนี้ในระบบระยะที่ 2 ปี 2553) จำนวน 816 ราย โดยจะศึกษาข้อมูลทั่วไปของของเกษตรกร รายรับของครัวเรือนเกษตรกร ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเกษตรกร ความคิดเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบ และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการลดหนี้และแนวทางการลดหนี้ของเกษตรกร

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

6.1 เกษตรกร(ลูกหนี้ในระบบ)บางรายอาจให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนโดยมีสาเหตุ เช่น ไม่ต้องการให้ข้อเท็จจริงเนื่องเกรงกลัวเจ้าหน้าที่ หรือ ไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูล

6.2 เกษตรกร (ลูกหนี้ในระบบ) บางรายอาจจะไม่อยู่ในพื้นที่

6.3 ผู้สอบถามเป็นพนักงานของ ธ.ก.ส. จึงกลัวมีผลต่อการขอกู้เงินครั้งต่อไป

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

หนี้ในระบบ คือหนี้ที่กู้จากแหล่งที่ไม่ใช่ธนาคาร หรือสถาบันการเงินอื่น (เช่นบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ต่างๆ สหกรณ์ สถาบันการเงินชุมชน) ที่ส่วนใหญ่เจ้าหนี้เงินกู้จะเรียกดอกเบี้ยในอัตราสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

สถาบันการเงินชุมชน กลุ่มที่จดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนที่ก่อตั้งขึ้นมาในชุมชนมีวัตถุประสงค์ให้กู้เงินแก่สมาชิก เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรี เป็นต้น

เกษตรกร คือ เกษตรกรอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ที่ขึ้นทะเบียนขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาปลาปาก ตามโครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน (หนี้ในระบบ) ระยะที่ 2 เมื่อ ปี พ.ศ.2553

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ส่วนงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบในการทำแผนพัฒนา เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอนำไปทำแผนส่งเสริมการเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้สำนักงานพัฒนาชุมชนนำไปประกอบแผนการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้แก่เกษตรกร

8.2 ธ.ก.ส.นำไปประกอบแผนการช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรเหล่านี้

8.3 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบสาเหตุเพื่อที่จะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประชาสงเคราะห์นำไปช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม เป็นต้น